

פרשת וַאֲרָא — קידוש השם של הצפרדעים

בספר דניאל (פרק ג) מסופר שנבוכדנאצר מלך בבל בנה פסל זהב ענק בבקעת דורא, והוא רצה שנציגים מכל העולם יתכנסו לשם וישתחוו לפסל. על חנניה, מישאל ועזריה הוטל להיות הנציגים של עם ישראל. מסופר במדרש "שיר השירים רבה" (ז ח) שהם הלכו להתייעץ עם יחזקאל הנביא ולשאול אותו מה עליהם לעשות. יחזקאל הציע להם שיתחבאו, ובכך יימנעו מלהשתחוות לצלם. אמרו לו חנניה, מישאל ועזריה שאין זו עצה טובה, כי בגלל הקושי לשים לב מי לא נמצא, ייקבע בתודעה של כולם שכל העמים השתחוו, כולל היהודים, ויתחלל שם שמיים.

שאל אותם יחזקאל: "אז מה אתם רוצים לעשות?"

ענו לו: "אנחנו רוצים להיות בטקס בבקעת דורא, וכשכולם ישתחוו, אנו נעמוד ולא נשתחוה!"

אמר להם יחזקאל: "הרי מלך בבל איים שמי שלא ישתחוה ייזרק לכבשן האש וימות!"

אמרו לו חנניה, מישאל ועזריה: "אנחנו הולכים לקדש את שם ה', ולא אכפת לנו אם נמות!"

ביום המיועד השתחוו כל נציגי העולם לפסל, חוץ מנציגי העם היהודי.

מייד קרא מלך בבל הכועס לחנניה, מישאל ועזריה, ונתן להם הזדמנות אחרונה בטרם יושלכו לכבשן.

אך הם ענו לו: "אם ירצה ה', הוא יצילנו מכבשן האש שלך; וגם אם לא ירצה, אנו נמסור את נפשנו ונמות,

ולא נשתחוה לפסל שלך!"

בחמת זעם ציווה מלך בבל להשליך אותם לכבשן האש.

נעשה להם נס, והאש לא שרפה אותם, והם יצאו מכבשן האש חיים ושלמים.

מסירות נפשם קידשה שם שמיים, ומלך בבל פירסם בכל העולם שאין כמו אֵלוֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

במסכת פסחים (נג:): אמרו רבותינו שחנניה, מישאל ועזריה למדו שצריך למות על קידוש השם מהצפרדעים.

בפרשה מסופר שלצפרדעים ניתנו כמה משימות: "וְעָלוּ וְכָאוּ בְּבֵיתָךְ וּבְחֲדָר מִלְּשָׁכְךָ וְעַל מִטְתְּךָ, וּבְבֵית עֶבְדֶיךָ, וּבְעַמְּךָ, וּבְתַנּוּרֶיךָ, וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ" (ז חח) – חלקם היו צריכים להגיע לבית פרעה, חלק לבתי עבדיו,

חלק לבתי העם, וחלק היו צריכים להיכנס לתנורים החמים. למשימה הקשה מכולם היו כמה צפרדעים

שהתנדבו, וקפצו לתנורים החמים כדי לקדש שם שמיים, אף על פי שידעו שהם ימותו שם. ומצפרדעים

אלה למדו חנניה, מישאל ועזריה.

בסוף המכה מתו כל הצפרדעים, כמעט. נאמר: "וַיָּמָתוּ הַצִּפְרָדְעִים מִן הַבָּתִּים מִן הַחֲצֹצְרוֹת וּמִן הַשְּׂדֵדוֹת" (ח ט),

ומדייק רבי יעקב בן הרא"ש, בעל הטורים בפירושו הארוך שם, שרק הצפרדעים שבבתים, בחצרות ובשדות

מתו, אבל הצפרדעים שקפצו לתנורים נשארו בחיים בשכר שמסרו עצמם על קידוש השם.

על קידוש השם כתב הרמב"ם בפרק החמישי של הלכות יסודי התורה (הלכות א; ד): כל ישראל מצווים על קידוש השם שנאמר "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כב לב). ואם קידש את השם ברבים – כמו דניאל (שהתפלל לה' בניגוד לגזרת המלך דְּרָגִישׁ, ונזרק לגוב האריות, כמסופר בספר דניאל פרק ו), כמו חנניה, מישאל ועזריה (שסירבו להשתחוות לצלם, והושלכו לכבשן האש, כנ"ל), וכרבי עקיבא וחבריו (שמסרו נפשם על לימוד תורה, ונהרגו על כך, כפי שאומרת הגמרא בסנהדרין קי:) – הרי הוא מגיע למעלה הגבוהה ביותר שאפשר להגיע אליה בעבודת ה'.

כתב ר' ישעיה הלוי הורוויץ, בעל השל"ה (ראשי תיבות של ספרו, "שני לוחות הברית"), שעל קידוש השם מברכים: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לקדש שמו ברבים".

במשך הדורות מתו יהודים רבים על קידוש השם בגלות. ואנחנו, ברוך ה', זוכים לחיות בארץ ישראל, ולקדש שם שמיים מתוך חיים של אמונה ויראת שמיים.